

Opava 19.6.2012
čj. SRS 025758/2012

Oblastní odbor SRS
Jaselská 552/16
746 82 Opava

**Zpráva č. 12 oblastního odboru OPAVA
o výskytu škodlivých organismů a poruch
za období od 11.6.–17.6.2012**

1. Počasí

První část týdne až do čtvrtka byla ve znamení místy i intenzivních přeháněk a trvalého deště. Srážkové úhrny na některých místech přesáhly 100 mm. Ranní teploty se pohybovaly většinou jen mírně nad 10 °C, odpolední maxima mezi 13 a 15 °C, pouze v úterý 12.6. odpolední teploty místy vystoupily až na 23 °C. V průběhu čtvrtka srážky postupně ustávaly a od pátku poměrně rychle stoupala teplota. Závěrem týdne denní maxima dosáhla a místy i mírně překročila tropických 30 °C.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Doplnění vláhy v uplynulém období příznivě působí na všechny plodiny v plné vegetaci. Lokálně dochází k mírnému zvýraznění projevů napadení houbovými chorobami a neočekávaně i virózami obilnin. Mimo lokálních silnějších výskytů larev kohoutků v porostech obilnin a různých druhů mšic jsou výskyty živočišných škůdců slabé. Polní práce se i na tento deštivý týden zastavily.

OBILNINY

Porosty obilnin jsou zapojené, většinou vyrovnané a v dobrém zdravotním stavu, výskyty chorob a škůdců jsou většinou slabé. Mrazem poškozené porosty jsou v různém stupni prořídle a místy slabě odnožené. Lokálně jsou porosty v důsledku sucha vývojově nevyrovnané, projevuje se i částečná hluchost klasů.

PŠENICE OZIMÁ (RF 59–73 BBCH, konec metání až časná mléčná zralost)

Nezvykle pozdě se v letošním roce zvyrazňují příznaky napadení **virovou zakrslostí pšenice (WDV)**. Silné výskyty jsou hlášeny z více lokalit v okrese Prostějov (Brodek u Prostějova, Doloplazy, Lešany, Němčice nad Hanou, Ohrozín, Soběsuky, Zdětín, Želeč) a také z okresů Jeseník (Javorník-Město) a Přerov (Rokytnice), kde už bylo zaoráno 70 ha. Původce **virové zakrslosti pšenice (WDV)** byl ve všech uvedených okresech laboratorně potvrzen. Napadení pochází pravděpodobně z podzimních infekcí, kdy byly po celé oblasti zaznamenávány silné výskyty jediného známého přenašeče WDV **kříška polního (Psammotettix alienus)**.

Za škodlivý výskyt v jarním období se považuje 3 a více imag kříška polního ve 100 smycích. Pozor na záměnu s podobnými druhy!

Lokální střední výskyt **světle hnědé skvrnitosti pšenice (Pyrenophora tritici-repentis)** zaznamenali v okrese Jeseník (Javorník-Ves).

Střední výskyt hnědé rzivosti pšenice (*Puccinia persistens*) je hlášený z okresu Jeseník (Javorník-Město).

Rozvoj tečkované listové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*) až na úroveň středních výskytů zaznamenali na více lokalitách v okrese Prostějov.

První příznaky napadení tečkovanou plevovou a listovou skvrnitostí pšenice (*Phaeosphaeria nodorum*) byly zjištěny 12.6. v okresech Přerov (Nelešovice) a Šumperk (Bludov).

Ošetření proti houbovým chorobám má zpravidla postihnout celý komplex listových chorob s cílem ochránit zejména praporcový list. Provádí se v období od tvorby posledního listu (fáze 37 BBCH) do začátku metání (fáze 51 BBCH), v každém případě je nutné dodržet pokyny na etiketě použitého přípravku.

Lokální silné výskyty mšic (*Aphididae*) jsou hlášeny z okresů Karviná (Dolní Lutyně) a Opava (Opava-předměstí). První výskyty kyjatky osení (*Sitobion avenae*) v klasech zaznamenali 14.6. v okrese Olomouc (Blatec).

Pozorování mšic se provádí na začátku metání (49 BBCH), na začátku kvetení (61 BBCH) a začátku zrání (71 BBCH). Kontroluje se 50 odnoží, vždy všechny listy a klas (5 míst krát 10 odnoží). Pozorování se provádí více než 20 m od okraje porostu. Vypočte se průměrný počet každého druhu na jednu odnož.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více mšic na jednu odnož.

Lokální silný výskyt larev kohoutků (*Oulema spp.*) přetrvává v okrese Karviná (Petrovice u Karviné).

Pozorování imag se provádí po uplynutí 4 dnů (nemusí být za sebou) s maximální teplotou vyšší než 17 °C, které následují po splnění sumy efektivních teplot $SET_{6,0} = 110,0$ °C denních stupňů DS (orientačně to bývá v období od konce dubna do poloviny května). Kontroluje se 100 smyků v porostech pšenice a ječmene na deseti různých místech rozložených na ploše pozemků (10 míst krát 10 smyků). Pozorování vajíček a larev se provádí po dosažení $SET_{6,0} = 400,0$ °C DS (orientačně u ozimé pšenice ve fázi 32–37 BBCH). Pokud je vyhlýchých larev méně než 50 %, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50 % vyhlýchých larev. Kontroluje se 10 odnoží za sebou v řádku na 10 různých místech porostu (celkem 100 odnoží) ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu.

Předpoklad škodlivého výskytu larev je při zjištění více než 70 brouků na 100 smyků. Ošetřuje se v době, kdy poměr vajíček a vyhlýchých larev je 1 : 2 nebo vyšší.

Lokálně silné zaplevelení sveřepem rolním (*Bromus arvensis*) a ojedinělé střední zaplevelení ovsem hluchým (*Avena fatua*) bylo pozorováno v okrese Jeseník (Javorník-Ves). Silné zaplevelení chundelkou metlicí (*Apera spica-venti*) zaznamenali lokálně v okrese Opava (Raduň), středně silné zaplevelení ovsem hluchým (*Avena fatua*) rovněž v okrese Opava (Vršovice).

JEČMEN OZIMÝ (RF 71–85 BBCH, první zrna dosáhla poloviny své konečné velikosti až těstovitá zralost)

Lokálně silné zaplevelení penízkiem rolním (*Thlaspi arvense*) zaznamenali koncem vegetace v okrese Nový Jičín (Kunín).

JEČMEN JARNÍ (RF 43–73 BBCH, pochva praporcového listu začíná duřet až časná mléčná zralost)

První výskyt prašné snětivosti ječmene (*Ustilago tritici* f. sp. *hordei*) byl ohlášen z okresu Prostějov (Kralice na Hané) 8.6.

Střední výskyt síťovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) zaznamenali v okrese Opava (Opava-předměstí).

Pozorování síťovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina. Ve fázi 29 a 37 BBCH se určí % napadených rostlin (odnoží).

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 5 a více % rostlin (odnoží).

První výskyty spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*) byly pozorovány 5.6. v okrese Prostějov (Pavlovice u Kojetína) a 12.6. v okrese Olomouc (Velký Týnec).

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření druhého kolénka do začátku metání (32–51 BBCH) a ve fázi, kdy první zrna dosáhla poloviny konečné velikosti (71 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32–37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na čtvrtém listu shora, ve fázi 39–51 BBCH na třetím listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32–51 BBCH napadeno 50 a více % listů. Ošetřuje se proti celému komplexu listových chorob. Je nutné přihlídnout k podílu napadených rostlin, ale také vyhodnotit napadení jednotlivých listových pater.

Lokální střední výskyt **mšic (Aphididae)** je hlášený z okresu Olomouc (Blatec), silné výskyty z okresů Jeseník (Javorník-Ves) a Opava (Opava-předměstí).

Monitoring mšic a indikace ošetření viz pšenice ozimá.

Střední výskyty larev **kohoutků (Oulema spp.)** byly pozorovány v okresech Jeseník (Javorník-Ves), Prostějov (Držovice, Lutotín) a Přerov (Osek nad Bečvou).

Monitoring kohoutků a indikace ošetření viz pšenice ozimá.

KUKUŘICE (RF 31–32 BBCH, první až druhé kolénko patrné)

Ojedinelý střední výskyt **mšice stěmchové (Rhopalosiphum padi)** byl zaznamenán v okrese Jeseník (Bílý Potok).

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 51–77 BBCH, první květní pupeny viditelné mimo listy až asi 70 % lusků dosáhlo druhově, resp. odrůdově specifické velikosti)

Silné výskyty **kyjatek hrachové (Acyrthosiphon pisum)** zjistili v okresech Jeseník (Bílý Potok), Olomouc (Luběnice) a Přerov (Troubky).

Pozorování kyjatek se provádí jednou týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu (fáze 12 BBCH) do nalezení prvních kyjatek na rostlinách. Množství jedinců kyjatek (imag i nymf) se sleduje jednou za 14 dnů od nalezení prvních kyjatek na rostlinách do žluté zralosti, fáze 83–85 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 5 za sebou rostoucích rostlin. Mšice se na místě oklepou na světlou podložku (např. papír) a spočítají.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více jedinců kyjatek na jednu rostlinu hrachu.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 69–79 BBCH, konec květu až téměř veškeré šešule dosáhly druhově, resp. odrůdově specifické velikosti)

Lokálně silné napadení **šedou plísnovitostí brukvovitých (Botryotinia fuckeliana)**, které způsobuje až uhnívání báze stonků, zaznamenali v okrese Jeseník (Bílý Potok). První výskyt na šešulích v okrese Šumperk (Svébohov) byl zjištěn 12.6.

Ojedinele až střední výskyt **verticiliového vadnutí (Verticillium dahliae)** zaznamenali v okresech Jeseník (Javorník-Město) a také na Prostějovsku (Němčice nad Hanou).

První výskyt **bílé hniloby řepky (Sclerotinia sclerotiorum)** byl zjištěn v okrese Opava (Kobeřice).

Až střední výskyt **alternariové skvrnitosti brukvovitých (Alternaria brassicae)** na šešulích zaznamenali v okrese Přerov (Prosenice).

Koncem vegetace v okresech Nový Jičín (Kunín) a Prostějov místy porosty ozimé řepky silně přerůstá zejména **heřmánkovec nevonný (Tripleurospermum inodorum)** nebo **úhorník mnohohláň (Descurainia sophia)**.

MÁK SETÝ (RF 40–52 BBCH, stonkování a butonizace až začátek kvetení)

Silný výskyt **mšice makové (Aphis fabae)** v porostech máku hlásí z okresu Karviná (Kopytov), střední z okresu Olomouc (Velká Bystřice).

Pozorování mšice makové v porostech máku se provádí po ukončení přeletu mšic z brslenů do začátku sekundárního přeletu (orientačně do poloviny května), před květem (fáze 47–49 BBCH) a po začátku sekundárního přeletu (2–3 týdny po zjištění nymf se základem křídel na řepě či bobu). Pozorování se provádí na celé ploše porostu. Za napadenou se považuje rostlina alespoň s jednou živou mšicí. Kontroluje se 100 rostlin (5 míst krát 20 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde do začátku sekundárního přeletu je pozorováno v průměru 5 a více % napadených rostlin, po začátku sekundárního přeletu 20 a více % napadených rostlin.

První výskyt imaga krytonosce makovicového (*Neoglocianus maculaalba*) a vpichů na stonku pod poupětem zaznamenali v okrese Prostějov (Výšovice) 14.6.

Pozorování imag krytonosce makovicového se provede v období kvetení, kdy je asi 10 % květů odkvetlých (fáze 52–54 BBCH).

Ošetří se porosty, kde bylo zjištěno v průměru 5 a více imag krytonosce makovicového na jeden květ.

OKOPANINY

BRAMBOR (RF 35–61 BBCH, plný prodlužovací růst až počátek květu)

Mandelinka bramborová (*Leptinotarsa decemlineata*) se v současné době vyskytuje v porostech ve stádiu imaga, vajíčka a larev prvního a jen v teplejších oblastech druhého instaru. Výskyty larev jsou většinou hodnoceny jako slabé, lokálně střední v okrese Jeseník (Javorník-Ves) a Opava (Malé Hoštice), ojediněle až silné v okrese Opava (Vršovice).

V období hromadného kladení vajíček se sleduje množství brouků v porostu a za 2–4 týdny (tedy celkem třikrát) množství ohnisek larev. Porost je nutno projít nejméně čtyřikrát na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Ošetření se provede v době maxima líhnutí larev. Při normálním průběhu počasí to bývá obvykle v době, kdy první vyhlédlé larvy dosáhnou třetího instaru. Ošetří se porosty, kde bylo zjištěno 100 a více brouků na 1 ha nebo 140 a více ohnisek larev, přičemž za jedno ohnisko se považuje skupina 35 a více larev.

CUKROVKA (RF 19–39 BBCH, devět a více listů viditelných až plodina úplně zapojena v porostu, listy pokrývají 90 % povrchu půdy)

V porostech se vyskytují ohniska plevelných řep (*Beta vulgaris*) přerůstající kulturní plodinu. Silné výskyty těchto ohnisek jsou hlášeny z okresů Opava (Kateřinky) a Prostějov (Mořice na Hané, Pavlovice u Kojetína).

CHMEL (RF 33–39 BBA, rostliny dosáhly 30–50 % výšky drátu)

Ve chmelnicích se provádí ochrana proti plísni chmele, na některých chmelnicích už i ochrana proti mšici chmelové. Přelet mšice chmelové stále pokračuje.

V okrese Přerov (Osek nad Bečvou) byl v rostlinách laboratorně potvrzen výskyt Apple mosaic ilavirus (ApMV) a Hop mosaic carlavirus (HpMV).

Střední výskyt klasovitých výhonů způsobených napadením plísni chmele (*Pseudoperonospora humuli*) zaznamenali v okrese Olomouc (Doloplazy).

Střední výskyt mšice chmelové (*Phorodon humuli*) byl pozorován v okrese Olomouc (Doloplazy).

Výskyt mšice chmelové se sleduje jednou týdně od zavedení chmele.

Ošetření chmele se provede při průměrném výskytu 50 a více mšic na 1 list nebo při napadení 10 a více % hlávek v období začátku tvorby kolonií larev na listech chmelových rostlin.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 73–75 BBCH, druhý opad plodů až plod dosahuje asi poloviny konečné velikosti)

Střední výskyty padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*) jsou hlášeny z okresů Jeseník (Javorník-Město) a Olomouc (Vilémov).

Ošetření se signalizuje v období sekundárního šíření choroby ve fázi 55 BBCH (zelené poupě) a opakuje se podle potřeby (infekční tlak, intenzita růstu, použitý přípravek) přibližně až do fáze 76 BBCH (plody velikosti vlašského ořechu).

První příznaky **strupovitosti jabloně (*Venturia inaequalis*)** na listech hlásili 12.6. z okresů Přerov (Penčice) a Šumperk (Bludov). Ojedinelé byl zaznamenán už střední výskyt (Malé Hoštice v okrese Opava).

Pokud nejsou k dispozici údaje o délce ovlhčení listů, případně zralosti reprodukčních orgánů patogena, lze termín zralosti askospor odhadnout přibližně podle fenofáze hostitele, což bývá obvykle ve fázi 53–54 BBCH (zelená špička až myší ouško). Ošetření je signalizováno po zjištění prvních zralých askospor, nejpozději ve fenofázi 54 BBCH v případě preventivní ochrany nebo při splnění podmínek pro infekci. Další ošetření se odvíjí od povětrnostních podmínek (délka ovlhčení listů), často se využívá ošetření před očekávanými srážkami, ale tak, aby postřik na listech a plodech dokonale zaschl.

Až střední výskyt **vlnatky krvavé (*Eriosoma lanigerum*)** pokračuje v okrese Prostějov (Dětkovice).

Napadení stromů se sleduje jednorázově v době opadu plodů po odkvětu, fáze 71 BBCH (orientačně počátek až polovina června), napadení víceletých větví v období pokročilého zrání až sklizňové zralosti, fáze 85–87 BBCH (orientačně srpen až říjen).

Ošetření se provede při napadení 5 a více % stromů nebo 10 a více % víceletých větví s výskytem kolonií vlnatky krvavé. Do postřiku se doporučuje přidat smáčedlo.

Lokální střední výskyty **mšice jabloňové (*Aphis pomi*)** zaznamenali v okresech Olomouc (Tršice), Prostějov (Němčice nad Hanou) a Šumperk (Mohelnice), a to vesměs na neošetřovaných stromech.

Kontroluje se 100 letorostů (na 5 místech 20 letorostů z 1 stromu) na konci kvetení, fáze 67 BBCH.

Ošetření se provede při napadení 2 a více % letorostů koloniemi mšic, v případě napadení mšicí jabloňovou 10 a více %.

Nálety sledovaných druhů motýlů do feromonových lapáků také vzhledem k deštivému počasí téměř ustaly, pouze v okrese Nový Jičín (Příbor) zaznamenali ojedinelý střední výskyt samců **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)**.

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

První výskyt min **podkopníčka spirálového (*Leucoptera scitella*)** hlásili z okresu Prostějov (Dětkovice) 5.6.

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se v případě potřeby provádí vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny. Ošetření je na zjištěné housenky v listových minách neúčinné.

Peckoviny

SLIVŮŇ (RF 71–74 BBCH, velikost plodu do 10 až do 40 mm)

Ojedinelý střední výskyt **puchrovitosti slivoně (*Taphrina pruni*)** hlásí z okresu Jeseník (Javorník-Město).

Fungicidní ochrana se provádí preventivně v období od nalévání pupenů do počátku rašení. V menším rozsahu můžeme odstraňovat infikované plody a větve.

Silný výskyt **mšice slívané (*Brachycaudus helichrysi*)** zaznamenali na neošetřovaných stromech v okresech Jeseník (Javorník-Město), Olomouc (Náměšť na Hané) a Šumperk (Mohelnice).

Napadení letorostů mšicemi se sleduje v období prvního opadu plodů po odkvětu až zbarvování plodů, fáze 71–81 BBCH (orientačně duben až červenec).

Ošetření se provede při napadení 5 a více % letorostů koloniemi mšic.

Zdá se, že přilety první generace samců **obaleče švestkového (*Cydia funebrana*)** pomalu končí. Přilety zcela ustaly nebo jsou pouze slabé.

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti současné, tj. první generaci, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou nasadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se

signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přilety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek